

ΜΑΘΗΜΑ 6

ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Όταν μιλάμε ή γράφουμε, χρησιμοποιούμε λέξεις, τις οποίες βάζουμε σε μία σειρά για να σχηματίζουμε ολοκληρωμένα νοήματα.

Οι λέξεις που χρησιμοποιούμε στον λόγο μας ονομάζονται **ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ**.

Από τα μέρη του λόγου, κάποια αλλάζουν μορφές όταν μιλάμε ή γράφουμε, ενώ κάποια άλλα δεν αλλάζουν.

Μπορούμε π.χ. να πούμε:

«*Γύρισε πίσω για να δει το κύμα που ερχόταν.*»

Μπορούμε επίσης να πούμε:

«*Γύρισαν πίσω για να δουν τα κύματα που έρχονταν.*»

Οι λέξεις “γύρισε”, “δει”, “το”, “κύμα”, “ερχόταν” μπορούν να αλλάξουν μορφή μέσα στον λόγο. Οι λέξεις “πίσω”, “για”, “να”, “που” δεν αλλάζουν μορφή μέσα στον λόγο.

Άρα, χωρίζουμε τα μέρη του λόγου σε δύο κατηγορίες:

Τις λέξεις που μπορούν να αλλάξουν καθώς μιλάμε ή γράφουμε, τις ονομάζουμε **ΚΛΙΤΑ** μέρη του λόγου.

Τις λέξεις που δεν μπορούν να αλλάξουν καθώς μιλάμε ή γράφουμε, τις ονομάζουμε **ΑΚΛΙΤΑ** μέρη του λόγου.

Τα μέρη του λόγου είναι 10:

i. Κλιτά μέρη

άρθρα, ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα, κλιτές αντωνυμίες και κλιτές μετοχές (αυτές που τελειώνουν σε -μένος)

ii. Ακλιτά μέρη

προθέσεις, επιρρήματα, σύνδεσμοι, επιφωνήματα, άκλιτες αντωνυμίες και μετοχές (αυτές που τελειώνουν σε -οντας, -ώντας).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τα κλιτά μέρη του λόγου βρίσκονται και στα τρία γένη: αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο.

2. Τις αντωνυμίες και τις μετοχές τις υπολογίζουμε και στα κλιτά και στα άκλιτα μέρη του λόγου, αφού άλλες από αυτές κλίνονται και άλλες όχι.

3. Αν και τα επίθετα ανήκουν στα κλιτά μέρη του λόγου, παρ' ό' αυτά υπάρχουν κάποια επίθετα που είναι άκλιτα (αριθμητικά επίθετα: δύο, πέντε, έξι, επτά, οκτώ, εννέα, κλπ.), ή μερικά επίθετα που δείχνουν χρώμα και συνήθως μάς έρχονται από ξένες λέξεις): (μπλε, γκρι, μπεζ, βεραμάν, κλπ.).

I ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

α. Άρθρα

Είναι οι μικρές λέξούλες “ο, η, το, οι, τα, των, τις, τους, τον, των, κλπ” που συνοδεύουν τα ουσιαστικά, τα επίθετα και όσες αντωνυμίες και μετοχές κλίνονται.

β. Ουσιαστικά

Είναι οι λέξεις που φανερώνουν πρόσωπα, ζώα, πράγματα, συναισθήματα, ιδέες, κλπ. (μαθήτρια, σκύλος, τραπέζι, χαρά, πείνα, δικαιοσύνη, κλπ.).

γ. Επίθετα

Είναι οι λέξεις που δείχνουν τι είναι τα ουσιαστικά: πράσινη μπάλα, γαλάζιος ουρανός, μεγάλη σκάλα, γρήγορο αυτοκίνητο, ξένη μουσική, κλπ.

δ. Ρήματα

Είναι οι λέξεις που μας δείχνουν τι κάνουν ή τι παθαίνουν τα ουσιαστικά, τι γίνεται, τι συμβαίνει, κλπ. (περπατώ, μιλάω, παίζω, χαίρομαι, λυπάμαι, λερώνομαι, κλπ.).

ε. Αντωνυμίες (κλιτές)

Είναι λέξεις που μπαίνουν αντί για τα ονόματα:

(αυτός, εκείνος, τέτοιος, μερικοί, κάποιοι, κάμποσοι, κλπ.).

στ. Μετοχές (κλιτές)

Είναι λέξεις που έχουν σχέση με τα ρήματα αφού παράγονται από αυτά, αλλά ταυτόχρονα κλίνονται όπως τα επίθετα:

(μπαλωμένος, εισαγόμενος, βρεγμένος, τρομαγμένος, κρυμμένος, κλπ.).

II ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

α. Προθέσεις

Είναι οι λέξεις “με, σε, για, ως, προς, από, κλπ” που μπαίνουν μπροστά από ονόματα ή αντωνυμίες (με αυτόν, προς το σπίτι, για μένα, από παλιά, με χαρά, κλπ.).

β. Επιρρήματα

Είναι λέξεις που ταιριάζουν με ρήματα ή επίθετα, και απαντάνε στις τέσσερις ερωτήσεις “πού, πότε, πόσο, πώς”:

(εδώ, αλλού, σήμερα, αύριο, ποτέ, πολύ, λίγο, καθόλου, καλά, έτσι, αλλιώς, ναι, όχι, κλπ.).

γ. Σύνδεσμοι

Είναι λέξεις που συνδέουν λέξεις ή προτάσεις:

(και, ή, αλλά, σαν, όταν, όμως, εάν, ότι, δηλαδή, ούτε, κλπ.).

δ. Επιφωνήματα

Είναι μικρές λέξούλες που φανερώνουν θαυμασμό, λύπη, αγωνία, κλπ.:

(αχ!, ωχ!, μμμ..., μπα..., ωωω!, κλπ.).

ε. Άκλιτες αντωνυμίες:

(ότι, οτιδήποτε, κάτι, κάθε).

στ. Άκλιτες μετοχές:

(παίζοντας, τραγουδώντας, ντύνοντας, κλπ.).

ΜΑΘΗΜΑ 6

ΟΝΟΜΑ:

ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ξαναγράψτε τις προτάσεις στον πληθυντικό. Ύστερα να κυκλώσετε τις άκλιτες λέξεις.

α. Η βροχή μαλάκωσε το χωράφι. Ο γεωργός ετοιμάζεται να αρχίσει το όργωμα.

.....

β. Το σχολείο ξεκίνησε. Το παιδί δεν παίζει πια όλη την ώρα έξω στην γηατεία· κάθεται στο σπίτι του και διαβάζει το μάθημα που του βάζει ο δάσκαλός του.

.....

γ. Η νέα τεχνολογία με βοηθάει να ζω πιο ξεκούραστα, αφού κάποια δουλειά που έκανα παλιά με το χέρι, τώρα την κάνω πολύ πιο εύκολα με τον υπολογιστή.

.....

2. Γράψτε τρεις λέξεις για κάθε ένα από τα μέρη του λόγου.

(Τις κλιτές λέξεις μπορείτε να τις γράψετε σε οποιοδήποτε γένος, πτώση ή αριθμό θέλετε):

Άρθρα:

Ουσιαστικά:

Επίθετα:

Ρήματα:

Αντωνυμίες κλιτές:

Μετοχές κλιτές:

Προθέσεις:

Επιρρήματα:

Σύνδεσμοι:

Επιφωνήματα:

Αντωνυμίες άκλιτες:

Μετοχές άκλιτες: